

Els mitjans i la llengua

Daniel Casals, Mar Massanell i Mila Segarra (ed.)

L'extensió social de la normativa als mitjans de comunicació

Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 2018.

Interessant estudi que aplega diverses aportacions d'entesos de prestigi i solvència reconeguts: alguns professors universitaris, periodistes i comunicadors de llarga trajectòria, que enfoquen diversos aspectes sobre la llengua i els mitjans de comunicació, amb la particularitat que tracten de la llengua catalana i les seves vicissituds. En definitiva, tot el manual, des de diferents punts de vista, subratlla la responsabilitat que tenen els mitjans de comunicació en català, no solament ara, ni fa vint anys, sinó des d'etapes més reculades. Les aportacions recullen una llarga tradició. El poble català, els lectors, el públic, sempre ha tingut un gran interès per la llengua, especialment per la normativa: què és i què no és correcte? Com s'ha de dir una paraula, expressar una idea? I al costat d'aquest interès sempre hem tingut il·lustres filòlegs que a través de la premsa, la ràdio, les imatges o els mitjans digitals han pautat, donat llum i reflexionat sobre aquest ésser viu que és la llengua. També la llengua ha estat motiu de confrontació i disputes a través dels mitjans. El llibre fa en part un recorregut històric per aquestes aportacions, des de, per exemple, Pompeu Fabra en les seves *Converses filològiques* fins a Albert Jané, que ha fet una aportació ingent entre infants i adults. En aquest país no hi ha hagut publicació, per senzilla que fos —fins i tot algun full volander— que no tingués una columna per a tractar l'assumpte. Tots —emissors i receptors— han estat conscients de la delicadesa de la llengua, en especial en alguns moments històrics, i de la necessitat d'enfortir-la, preservar-la, fer-la créixer... també per part dels receptors d'aquells consells i consideracions. Des d'aquells inicis de la consciència de la importància de la llengua, l'extensió s'ha anat engrandint i l'estudi reflecteix com hem arribat a un gran sistema de protecció

i de posada al dia del català. Aquestes noves institucions no tenen res a envejar a les d'altres països europeus, en part per la voluntat i l'entusiasme dels qui hi treballen.— G.O. de L.B.

La història d'Europa del 1939 al 1990

Llibert Ferri
L'ombra dels anys. Memòria d'un tram de vida europea 1939-1990
Angle, Barcelona, 2019.

Llibert Ferri, periodista i amb estudis de ciències socials, autor de diversos llibres i de documentals per a la televisió, ha estat corresponsal de TV3 a l'Europa de l'Est i a Rússia. En aquesta obra, d'un gènere literari difícil de catalogar, ens ofereix tot un seguit de flaixos sobre la història de cinquanta anys del segle XX, una història que comença amb la Guerra Civil espanyola i acaba, en realitat, el 2017, amb referències a Putin i a Trump, en una combinació de records personals d'un noi de la Barceloneta, militant del PSUC i interessat per tot el que passava al seu voltant, i d'episodis concrets de la història europea amb majúscules d'aquests anys tan difícils de la vida d'Europa. Hi destaquen d'una manera especial les referències, que en molts casos semblen de primera mà, a l'evolució de l'URSS, des de l'època de Stalin fins a la caiguda del mur de Berlín i el final del comunisme a la Unió Soviètica, passant per l'assassinat de Trotski o pel d'Andreu Nin, per les revoltes d'Hongria o de Txecoslovàquia i per l'evolució de l'Estat espanyol abans i després de la mort de Franco. Estranyament en un llibre de memòries, *L'ombra dels anys* està farcit de citacions bibliogràfiques a peu de pàgina, que permeten precisar i completar les afirmacions que s'hi fan.— B.B.

Un cànon de lectures clàssiques de les terres gironines

Vicenç Pagès Jordà
Clàssics revisitats
Diputació de Girona, Girona, 2018.

Aquest llibre aplega els diversos articles que l'autor ha anat publicant entre els anys 2009 i 2018 a la «Revista de Girona». En cada un d'aquests articles es presenta un llibre escrit en català per un autor nascut abans de 1920 relacionat amb la zona geogràfica que cobreix la revista. L'originalitat consisteix a presentar cada un d'aquests llibres clàssics seguint els mateixos criteris que un crític literari utilitza per a referir-se a les novetats editorials i pensant en com un lector del nostre temps, que no necessàriament ha de ser un especialista en literatura, s'enfronta a la seva lectura. Tots els qui alguna vegada hem volgut agafar un llibre escrit fa força anys coneixem les dificultats associades a la seva lectura: començant per l'ortografia i la gramàtica, la utilització de recursos estilístics que han deixat de ser habituals, les referències a situacions i personatges que possiblement no ens són coneguts, l'evolució en els gèneres literaris i un llarg etcètera. Per això les pautes que indica Vicenç Pagès són d'utilitat per a saber què hi trobarem: allò que ens pot portar alguna dificultat, com algunes referències que avui tenen una determinada connotació en el moment en què s'escrigué el llibre tenien un sentit diferent... o fins i tot com el contingut ens pot remetre a altres autors (n'hi ha algun cas ben original, com el fet de relacionar dos llibres del mateix títol, però totalment diferents: *Àngels i dimonis*, de Francesc Eiximenis i Dan Brown) i els lligams que avui podem establir amb altres arts, com ara el cinema. Per a l'edició en forma de llibre s'ha fet una ordenació cronològica segons els autors i també s'ha aprofitat per a polir detalls quan ha calgut. Cal destacar, finalment, la franquesa de l'autor en parlar-nos de les seves impressions de cada llibre i, quan convé, trencar mites i dir les coses pel seu nom.— X.C.

Manual per ajudar a la presència activa del català

Rodolf Llorens i Jordana
D'art, política i cinema
Edició a cura de Joan Cuscó i Clarasó
Afers, Catarroja, 2019.

Rodolf Llorens, segurament un dels pensadors catalans més destacats de la primera meitat del segle XX, defensava que la filosofia és vital per a viure millor, per a la democràcia i per a la llibertat. Destacà especialment en la seva reflexió sobre l'impacte que tenia per a la societat l'art, entenent-lo com a manifestació de la vida, i, per tant, calia reflexionar-hi des de la visió global que permet el pensament filosòfic per tal d'entreveure'n les conseqüències a llarg termini. A tall d'exemple, l'any 1929 alertava de com la cultura de masses no havia funcionat bé: no havia aconseguit arribar arreu i, allà on sí que havia arribat, ho havia fet a partir de l'afebliment i debilitant el missatge. Això, tot i que pugui semblar una fantàstica síntesi del que representa la cultura de masses en el nostre temps, fou escrit fa noranta anys! Aquest llibre és una antologia dels articles que Llorens escrigué sobre sis temàtiques: la paraula, el cinema (entès com a art que ens ensenya coses valuoses de la vida, de nosaltres mateixos i de la nostra manera d'ésser; destaquen amb llum pròpia els articles sobre geografia del cinema, és a dir, com el cinema produït als diversos països europeus ens parla sobre les seves especificitats polítiques i culturals), el Noucentisme i Eugeni d'Ors (un estil de pensar i de viure ben oposat a l'ideal de Llorens), la filosofia (el sentit de la filosofia a partir de Hegel, Maquiavel i la filosofia oriental), l'art i la creació (estètica i literària) i, finalment, la política (des de la reflexió sobre el fet polític en ell mateix fins a la situació política catalana durant la Segona República i la visió sobre Catalunya i els catalans des de la llunyania de l'exili de Veneçuela).— X.C.